

KLAGANDE

██████████ ██████████

Ombud: Niklas Fjällström och Veronica Hedenmark
Assistansjuristerna AB
Östermalmsgatan 87 D
114 59 Stockholm

MOTPART

Socialnämnden i Lycksele kommun
Box 244
921 81 Lycksele

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Umeås dom den 27 mars 2015 i mål nr 153-14,
se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och visar målet åter till socialnämnden när det gäller förutsättningarna för ekonomiskt stöd för skäliga kostnader för tillsyn vid måltider samt avslår överklagandet i övrigt.

Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens sekretessförordnande.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att hennes ansökan om personlig assistans ska bifallas. Till stöd för sin talan anför hon sammanfattningsvis följande. Konsekvensen av kommunens beslut är att hon står utan insatser under 38,24 timmar under en lovvecka och 15,43 timmar vid helger. Hon var vid beslutstillfället 17 år och det finns inte något krav på att föräldrarna ska tillgodose hennes behov under dessa timmar.

Hon har i förvaltningsrätten åberopat flera vittnen. Dessa har utifrån sina professioner, genom skriftliga intyg och muntliga vittnesmål, gett stöd för hennes hjälpbehov. Socialnämnden har däremot tillämpat ”generella och rimliga” tidsaspekter på samtliga behov och inte givit in någon egen bevisning. Bedömningen är istället ”ett allmänt tyckande”. Förvaltningsrätten har utan egen utredning följt socialnämndens bedömning i samtliga moment och därigenom förbisett vad hon styrkt genom sina vittnesmål.

Vid *måltider* är det endast arbetet runt omkring måltiden som är medräknat och inte själva intaget av födan och nödvändig kontroll. Hennes hjälpbehov vid måltider är aktiv tillsyn av övervakande karaktär på grund av sväljsvårigheter och därmed risk för kvävning. Detta hjälpbehov framgår klart av åberopad bevisning. Av förvaltningsrättens domskäl framgår att inga incidenter har inträffat och att uppgifter saknas om riskerna. Skälet till att inga incidenter har inträffat är att hon aldrig lämnas ensam vid måltider. Oavsett om detta hjälpbehov ska räknas som ett grundläggande behov eller inte är det hur som helst ett övrigt hjälpbehov som måste tillgodoses. Av Försäkringskassans Vägledning 2003:6 version 11 framgår beträffande grundläggande behov att i intagande av måltid även ingår att tugga och svälja maten och att hjälpa en person som har satt i halsen. Både läkaren ██████████ och arbetsterapeuten ██████████ har redogjort för att ██████████ inte ska lämnas ensam och riskerna för att hon sätter mat i halsen.

Vid bedömningen av hennes behov av hjälp med *personlig hygien, måltider samt av- och påklädning* har tidsberäkningen – till synes utan medicinskt stöd – gjorts utifrån en skönsmässig bedömning. Vid bedömningen av den enskildes hjälpbehov saknas utrymme för skönsmässiga bedömningar. Hon har givit in flera intyg, som styrker hennes hjälpbehov. Socialnämnden har däremot, utan egen bevisning, grundat sin bedömning på ett allmänt tyckande. Inga moment kan påskyndas eller stressas igenom på grund av skaderisken eftersom hon är mycket stel i hela kroppen.

Det är klarlagt att hon har ett sådant kvalificerat hjälpbehov som förutsätts för att hon ska ha rätt till personlig assistans. Därmed ska även hennes behov av hjälp med att tillgodose andra personliga behov beaktas om behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Det kan vara hjälp med t.ex. hushållssysslor, handräckning och fritidsaktiviteter. Hon har genom tidigare ingivna inlagor visat att hennes hjälpbehov i dessa avseenden inte kan tillgodoses på annat sätt.

Hon är i ständigt behov av hjälp med *handräckning* något som framgår under vittnesförhöret med arbetsterapeuten [REDACTED]. Förvaltningsrätten har inte uppmärksammat detta.

När det gäller *fritidsaktiviteter* är hon beviljad 1 timme 45 minuter per dag för fritidsaktiviteter, vilket är otillräckligt. Det är bara hon själv som kan bestämma hur aktiv hon ska vara på sin fritid. Hon behöver få tid för att gå på bio, träffa kompisar, gå på olika kulturevenemang, rasta/leka med hunden, fika på café, bowling, äta på restaurang, gå på stan och promenader.

Hon har beviljats tid för *hushållssysslor* med 30 minuter per dag men anser att tiden i stället ska uppgå till 1 timme och 30 minuter per dag eller 10 timmar och 30 minuter per vecka.

Genom socialnämndens beslut och förvaltningsrättens dom är hon under stora delar av sin vakna tid utan erforderlig hjälp och det är mycket olyckligt för henne. Hon bör därför ha rätt till personlig assistans i den omfattning hon yrkat.

Socialnämnden bestrider bifall till överklagandet och anför att [REDACTED] genom beviljade insatser är tillförsäkrad jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet på samma sätt som andra.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga lagrum framgår av förvaltningsrättens dom. Därutöver är följande lagrum av intresse i målet.

Av 6 § första stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) framgår bl.a. att verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet.

Enligt 7 § andra stycket LSS ska den enskilde genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Det framgår vidare att insatserna ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Grundläggande behov

När det gäller hjälp med *personlig hygien och på- och avklädning* ansluter sig kammarrätten till förvaltningsrättens bedömning av hjälpbehovets omfattning i tid. Kammarrätten konstaterar att [REDACTED] kan utföra vissa åtgärder själv när det gäller personlig hygien och påklädning och att det av åberopade intyg och vittnesförhör inte framgår att den beviljade tidsåtgången inte skulle ge [REDACTED] goda livsvillkor.

Socialnämnden och förvaltningsrätten har funnit att [REDACTED] [REDACTED] hjälp i samband med *måltider* inte till någon del utgör ett grundläggande behov. Av utredningen framgår entydigt att [REDACTED] kan äta mat och intaga dryck på egen hand. I målet är omvittnat att det finns en risk för att [REDACTED] [REDACTED] kan sätta mat i strupen men att någon sådan situation hittills inte har inträffat. Det kan bero på att [REDACTED] inte lämnas ensam. Det har även framkommit uppgifter om att [REDACTED] har svårigheter att svälja. I praxis har prövats vad som krävs för att tillsyn ska anses avse ett grundläggande behov. Högsta förvaltningsdomstolen har uttalat att ett hjälpbehov som enbart avser åtgärder för att aktivera och motivera den funktionshindrade inte anses avse ett grundläggande behov (jfr rättsfallet RÅ 1997 ref 28). Däremot har Högsta förvaltningsdomstolen ansett det vara ett grundläggande behov när den funktionshindrade, i huvudsak på grund av sitt psykiska tillstånd, krävt sådan aktiv tillsyn som närmast haft karaktären av övervakning (jfr rättsfallen RÅ 1997 ref. 23 I och RÅ 1997 not 60).

Vad som framkommit om [REDACTED] sväljsvårigheter medför inte att hjälpbehovet kan anses som ett grundläggande behov. När det gäller behov av aktiv tillsyn under måltiderna då hon kan sätta mat i halsen har det inte framkommit att [REDACTED] behöver aktiv tillsyn på grund av sitt psykiska tillstånd. Inte heller i övrigt är det visat att [REDACTED] har behov av aktiv tillsyn. [REDACTED] behov av hjälp vid måltider ska därmed inte beaktas som ett grundläggande behov. [REDACTED] har emellertid också gjort gällande att hennes behov av tillsyn vid måltiderna ska beaktas som ett övrigt personligt behov, vilket behandlas nedan.

Övriga personliga behov

Socialnämnden har beviljat [REDACTED] förutom 30,41 timmar i veckan i grundläggande behov, 55,49 timmar i veckan för övriga behov och 1,16 timmar för dubbelbemanning sammantaget 87,06 timmar i veckan under skollov. Under helger har socialnämnden beviljat 33,57 timmar innefattande både grundläggande behov och övriga personliga behov.

När det gäller *måltider* framgår att den som har behov av hjälp enligt första stycket i 9 a § LSS också kan erhålla personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Kammarrätten bedömer därför att [REDACTED] har rätt till personlig assistans för tillsyn som inte är aktiv om behoven inte tillgodoses på annat sätt (jfr rättsfallet HFD 2010 ref. 17). Målet i denna del bör därför skickas tillbaka till socialnämnden för prövning av förutsättningarna för [REDACTED] rätt till personlig assistans i denna del.

[REDACTED] har i kammarrätten invänt mot den beräknade tidsåtgången för *fritidsaktiviteter* under skollov på 1 timme och 45 minuter och menar att den uppskattade tidsåtgången är högre och gett exempel på olika aktiviteter som ska utföras men inte närmare preciserat vilken tidsåtgång som fritidsaktiviteterna enligt hennes uppfattning bör uppgå till. Hon har dock själv i inlagor till förvaltningsrätten uppskattat motsvarande tidsåtgång till fyra timmar per helgdag och till två timmar på fredag eftermiddag. Kammarrätten finner att den av socialnämnden och förvaltningsrätten beräknade tidsåtgången är rimlig.

Det stämmer att socialnämnden inte tagit upp posten *handräckningsåtgärder* men kammarrätten kan inte heller se att det finns något uttalat yrkande eller argumentation från [REDACTED] sida förrän vid förvaltningsrättens muntliga förhandling. [REDACTED] uppger själv att det är fråga om följande åtgärder; att ta fram saker, plocka upp saker från golvet, räcka fram saker, ladda mobiltelefonen, slå på TV/byta kanal på TV:n, hämta hundkoppel, ta fram en bok ur bokhyllan, plocka upp och ned i en väska, öppna dörr, ge hundarna mat, hämta dryck. Kammarrätten finner att i den beräknade tidsåtgången på 87,06 timmar i veckan under skollov respektive 33,57 timmar under helger även finns utrymme för handräckningsåtgärder i erforderlig omfattning för att tillgodose [REDACTED] personliga behov.

██████████ bor hemma hos sina föräldrar men behöver för att vara delaktig viss hjälp med *hushållssysslor* som att städa sitt rum, renbäddning av säng, rengöring av rullstol och dyna vid behov. Beräknad tidsåtgång har nämnden funnit vara en halvtimme per dag. ██████████ uppger själv att hennes behov utgör hjälp med följande sysslor. Sophantering, skura golv, tvätta, bädda sängen, dammsuga, städa sitt rum, byta sängkläder, handla och har uppskattat tiden till 1 timme och 30 minuter per dag. Under helger har tiden uppskattats till 2 timmar per dag i tidigare inlaga i förvaltningsrätten. Kammarrätten bedömer att socialnämndens och förvaltningsrättens ställningstagande är rimligt i denna del och tillgodoser ██████████ personliga behov.

Personlig assistans under skolveckor avseende fritidsaktiviteter och under de första 10 vardagarna i skolan

Kammarrätten ansluter sig till underinstansernas bedömning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Gunnar Moberge
kammarrättsråd
ordförande

Charlotte Waas
kammarrättsråd
referent

Gunnel Wadsten
kammarrättsråd

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I UMEÅ**

DOM
2015-03-27
Meddelad i
Umeå

Mål nr
153-14

KLAGANDE

██████████ ██████████ ██████████ ██████████
██████████
██████████

Ombud: Niklas Fjällström och Veronika Hedenmark
Assistansjuristerna AB
Östermalmsgatan 87 D
114 59 Stockholm

MOTPART

Socialnämnden i Lycksele kommun
Box 244
921 24 Lycksele

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämndens beslut 2013-12-30

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten återförvisar målet till Socialnämnden i Lycksele kommun för prövning av förutsättningarna för ██████████ rätt till ekonomiskt stöd för skäliga kostnader för personlig assistans under perioden den 19 augusti – den 3 november 2013.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

Sekretess enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska bestå för de uppgifter om enskilda personliga förhållanden som förebringats vid rättens förhandling inom stängda dörrar och som inte intagits i förvaltningsrättens dom.

Dok.Id 47713

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 193	Nygatan 45	090-17 74 00	090-13 75 88	måndag – fredag
901 05 Umeå	(Tingshuset)	E-post: forvaltningsratteniumea@dom.se		08:00-12:00 13:00-16:00

BAKGRUND

██████████ har bedömts tillhöra personkretsen enligt 1 § 3 LSS. Hon ansökte i augusti 2013 om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med omfattningen 49 timmar per vecka i samband med helger, 17,9 timmar per dygn i samband med lovdagar, 90 timmar för de två första skolveckorna samt 6 timmar per vecka i samband med fritidsaktiviteter fr.o.m. den 19 augusti 2013.

Socialnämnden beslutade den 30 december 2013 att fr.o.m. den 4 november 2013 till och med den 31 augusti 2014 bevilja ██████████ personlig assistans med 33,57 timmar i samband med helger, 87,06 timmar per vecka under skollov och 4 timmar per vecka under skolveckor i samband med fritidsaktiviteter utanför elevhemmet. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande. De medicinska intygen ger inte stöd för att det är förenat med allvarliga hälsorisker att ██████████ enbart har en assistent eller att det skulle finnas behov av två assistenter på grund av medicinska skäl. Behovet av dubbel bemanning i vissa situationer får anses ingå i den beräknade tiden för de beviljade timmarna. Ansökan om assistansersättning de tio första skoldagarna avslås då eleverna har rätt till omvårdnadsinsatser i anslutning till utbildningen och tillgång till assistent-hjälp och habiliteringsinsatser under skoldagen.

YRKANDEN

I överklagandet yrkar ██████████ att hon fr.o.m. den 19 augusti 2013 ska beviljas personlig assistans i omfattningen 49 timmar i samband med helger, 16,875 timmar per dygn i samband med lovdagar samt 90 timmar de tio första skoldagarna i augusti 2013. Vid den muntliga förhandlingen justerar hon yrkandet enligt följande. Hjälpt behovet är 126 timmar per lovvecka, 42 timmar per skolvecka, 155 timmars introduktion på skolan för två veckor samt 6 timmar per vecka för aktiviteter utanför boendet.

Socialnämnden motsätter sig bifall till överklagandet.

På begäran av [REDACTED] har förvaltningsrätten hållit muntlig förhandling i målet och som vittnen hört läkaren [REDACTED] arbetsterapeuten [REDACTED] samt [REDACTED] pappa och personlige assistent [REDACTED]

TILLÄMPLIGA BESTÄMMELSER

Enligt 7 § LSS har personer som tillhör lagens personkrets rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Vidare framgår bl.a. att den enskilde genom insatserna ska tillförsäkras goda levnadsvillkor, att insatserna ska vara varaktiga och samordnade och att de ska anpassas till mottagarens individuella behov.

En av insatserna är enligt 9 § 2 LSS biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans. Enligt 9 a § samma lag avses med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 LSS för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

UTREDNINGEN

Parternas utveckling av talan

[REDACTED] har anfört bl.a. följande. Konsekvenserna av socialnämndens beslut är att hon står utan insatser under 38,24 timmar en

lovvecka och 15,43 timmar vid helger. En betydande skillnad är att det föräldraansvar som förelåg vid den prövning som Försäkringskassan gjorde år 2007 inte föreligger nu. Det finns således inget krav att föräldrarna ska tillgodose hennes behov under dessa timmar. Att hon har ett omfattande hjälpbehov framgår dels av behovsbeskrivningen och dels av intygen. Att hon har behov av att någon sitter med henne vid måltider och utövar aktiv tillsyn av övervakande karaktär framgår tydligt av intyg utfärdade av människor som har stora kunskaper kring just detta. Vem som helst kan inte hjälpa henne utan det krävs en inlärningsperiod om henne som människa, hennes funktionsnedsättning och tillhörande hjälpbehov. Det var därför av stor vikt att hon hade med sig en assistent under introduktionsveckorna som känner henne och vet vilka hjälpbehov hon har.

Socialnämnden har anfört bl.a. följande. Socialnämnden vidhåller tidigare bedömning av tidsomfattning. Det kan i intygen, som låg till grund för nämndens beslut, inte utläsas att ■■■■■■■■■■ har behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär i samband med måltider. I intygen framkommer inte att ■■■■ skulle ha några sväljsvårigheter eller svalgproblem av något slag. Det går inte heller att utläsa av intygen att behov av ingående kunskaper om hennes funktionsnedsättning skulle föreligga.

I yttrandet åberopas rätt till personlig assistans i en omfattning av 90 timmar för de tio första dagarna perioden den 19 – den 23 augusti 2013. Eleverna har rätt till omvårdnadsinsatser i anslutning till utbildningen. Insatserna innefattar rehabilitering, boende i elevhem för elever som har behov av detta, eleven har tillgång till assistenthjälp och habiliteringsinsatser under skoldagen. Försäkringskassan har meddelat i sitt beslut att de inte längre betalar ut assistansersättning från och med april 2014. Utifrån ovanstående vidhåller socialnämnden att behovet måste anses tillgodosett under denna period.

UTREDNINGEN

Vittnen

Läkaren [REDACTED] har, utöver vad som framgår av ingivna intyg, uppgett bl.a. följande. [REDACTED] har p.g.a. sina diagnoser inskränkt rörelseförmåga, inskränkta rörelser i leder. Hon har svårt att böja sig p.g.a. stelhet i höften. Hon sitter stelt. Hon har kontrakturer. Vid måltider har hon svårt att tugga och hennes sittställning påverkar sväljförmågan. Hon kan inte lämnas ensam då det är risk för felsväljning. Andningsstopp kan då inträffa. Man måste omedelbart hjälpa henne om det händer.

Leg. arbetsterapeuten [REDACTED] har uppgett bl.a. följande. [REDACTED] har ett komplicerat funktionshinder. Hennes mående varierar utifrån vilken värk hon har. Hon genomgick en ryggoperation som har påverkat hennes sittställning. Hon kan inte böja sin höft och det påverkar räckvidden. Hon är beroende av att någon finns nära henne. Om hon tappar något måste hon ha hjälp. [REDACTED] behöver hjälp med all av- och påklädning nedtill men kan klä sig upp till med tröjor. Under perioder när hon har mer värk behöver hon mer hjälp. Vid måltider behöver hon hjälp, förutom annat, med att nå saker. Hon kan inte lämnas ensam när hon äter. Hon får sväljproblem dels p.g.a. att hon sitter bakåtlutad, dels p.g.a. ryggmärgsbråcket. Hon ska inte behöva utsättas för att svälja fel, men händer det så måste det vara någon nära henne som känner till [REDACTED] och som kan hantera henne. Hon behöver dubbel assistans vid förflyttningar.

[REDACTED] pappa och personlige assistent [REDACTED] har uppgett bl.a. följande. [REDACTED] har blivit osmidig och fått dålig balans efter scoliosoperationen. Det har blivit svårare med förflyttningar och de försöker nu vara två vid förflyttningar. I samband med dusch behöver hon hjälp med allt. Hon tycker om att bada för värmens skull. Hela bad-

proceduren tar minst en timme. Duschning går snabbare tidsmässigt, men tar ca 45 minuter. Inkontinensolyckor sker i tremånadersskov, oftast under vår och höst. I samband med olyckorna behövs hjälp med allt inklusive omklädning. ■■■■■ behöver hjälp med i princip all av- och påklädning. Hon klarar att ta på mössa, vantar och halsduk. Hon har svårt med tröjor p.g.a. stelhet. Omklädning sker 3-4 gånger per dag. ■■■■■ är frusen och behöver t.ex. ta på en fleecetröja. Vid måltider behöver hon hjälp att sönderdela mat, få rätt verktyg att äta med och ett litet glas att dricka ur. Hon kan inte klara sig själv och lämnas inte ensam om hon skulle svälja fel.

Läkarintyg

■■■■■ barn- och ungdomsneurolog, Lycksele Barn- och ungdomshabilitering har i intyg den 24 oktober 2013 uppgett bl.a. följande. ■■■■■ har sakralt ryggmärgsbråck, hydrocephalus som shuntbehandlas samt Arnold Chiari-missbildning. Hon har en neuromuskulär blåsfunktionsrubbnings- och juvenil artrit. ■■■■■ är helt rullstolsburen. Hennes blåsfunktionsrubbnings- och juvenil artrit gör att hon har urinläckage. Hon har också avföringsläckage, ibland flera gånger per dygn. Hon har inskränkt rörlighet i både övre och nedre extremiteter p.g.a. sin reumatoida artrit, ryggmärgsbråcket samt skoliosoperationen. Hon kan inte lämnas ensam när hon äter p.g.a. risk att sätta i halsen. Hon har ett hjälpbehov dygnet runt. Vid vissa ADL-insatser behöver hon dubbel assistans.

ADL-bedömning

Leg. arbetsterapeut ■■■■■ har i intyg den 21 oktober 2013 uppgett bl.a. följande.

Äta och dricka: ■■■■■ äter och dricker själv.

På- och avklädning: ■■■■■ behöver hjälp med all av- och påklädning.

Personlig hygien: ■■■■■ behöver hjälp med att tvätta hela kroppen och schamponera håret i samband med dusch och bad. Hon håller i dusch-

slangen själv men behöver hjälp så att tvål och schampo blir ordentligt bortsköljt. Hon behöver hjälp med att torka sig torr. Hon kan tvätta händerna och munnen själv. Hjälp av två personer vid förflyttning i och ur badkar.

Övrig kroppsvård: Vid tandborstning hjälper föräldrarna ■■■ att komma åt tänderna längst in. Hon behöver hjälp med att kamma och borsta håret och att fixa en frisyr. Hon behöver hjälp med pedikyr, manikyr och att sminka sig. Hon behöver hjälp av två personer när hon ska smörjas in med kroppslotion.

Toalett: ■■■ behöver RIK:as var tredje–fjärde timme. Hon kan själv föra in katetern, men behöver någon som öppnar och handräcker den i samband med RIK. Hon behöver hjälp med att torka sig i samband med avföring. Hon behöver hjälp med att tvätta sig, byta bindor/trosskydd, kläder och rullstolsdyna efter läckage.

I ett kompletterande intyg den 5 december 2013 har ■■■ uppgett bl.a. följande. ■■■ kan inte lämnas ensam när hon äter eftersom hon riskerar att sätta i halsen. Hon måste ha en person i sin direkta närhet under hela måltiden som snabbt kan hjälpa henne då detta inträffar.

Socialnämndens beräkning av ■■■ hjälpbehov

Personlig hygien: Hjälp med alla moment vid duschning och hårtvätt inkl. förflyttningar, 50 minuter x 7 = 5,83 timmar i veckan.

Hudvård: Insmörjning, 7 minuter x 7 = 0,81 timmar i veckan.

Hårvård: Kamma och fixa frisyr 15 minuter x 7 = 1,75 timmar i veckan.

Nagelvård: En gång i veckan, 5 minuter per tillfälle.

Tandborstning: ■■■ klarar viss del själv men behöver hjälp med tänderna längst in, 3 minuter x 2 x 7 = 0,70 timmar i veckan.

Toalettbesök inklusive förflyttning till och från toaletten: Behöver RIK:as var tredje timme, hjälp att torka sig vid avföring, hjälp efter läckage med

tvättning, klädbyte, 15 minuter x 8 x 7 = 14 timmar i veckan + 40 minuter x 3 = 2 timmar i veckan.

På- och avklädning: Hjälp på morgonen, 15 minuter x 7 = 1,75 timmar i veckan. Kväll, 10 minuter x 7 = 1,16 timmar i veckan. Övriga klädbyten under dagen, 10 minuter x 2 x 7 = 2,33 timmar i veckan.

Måltider: Hjälp till matbordet, kan inte medverka vid tillagning, fram och bortdukning. Hjälp att öppna förpackningar, skala och skära.

Frukost 15 minuter x 7 = 1,75 timmar i veckan.

Lunch, 20 minuter x 7 = 2,33 timmar.

Middag, 25 minuter x 7 = 2,91 timmar i veckan.

Mellanmål, 10 minuter x 3 x 7 = 3,50 timmar i veckan.

Hjälp på natten: 9,5 timmar: 4 = 2,38 x 7 = 16,66 timmar väntetid.

Ytterkläder: 10 minuter x 4 x 7 = 4,66 timmar i veckan.

Träning: Töja och sträcka fingrar, 5 minuter x 6 + 10 minuter x 7 = 4,66 timmar i veckan.

Medicin: 0,11 + 0,83 = 0,94 timmar i veckan.

Fritidsaktiviteter: Besöka kompisar, ute med hunden etc., 105 minuter x 7 = 12,25 timmar i veckan.

Besöka sjukvård och frisör samt personliga inköp: 20 minuter x 7 = 2,33 timmar i veckan.

Handling, tvätt och städ: 0,50 x 7 = 3,5 timmar i veckan.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

■■■■■■■■■■ tillhör den personkrets som omfattas av LSS. Frågan i målet är om hon har rätt till personlig assistans i högre omfattning än vad socialnämnden beslutat.

Av utredningen framgår att socialnämnden i det överklagade beslutet har beaktat ■■■■■■■■■■ behov av hjälp med grundläggande behov i samband med skötsel av personlig hygien inklusive toalettbestyr samt av- och påklädning. Förvaltningsrätten anser att den tid som redan har beaktats

i det överklagade beslutet får anses motiverad med hänsyn till vad som är normalt förekommande och medicinskt motiverat avseende frekvens och tidsåtgång i samband med hjälp i dessa delar.

Av utredningen framgår att [REDACTED] kan äta och dricka självständigt men att hon riskerar att sätta i halsen. Det saknas uppgifter om att sådana incidenter har skett och hur stor risken är att en sådan incident inträffar. Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten att det, för i målet aktuell tid, inte kan anses visat att [REDACTED] har ett grundläggande behov eller övrigt personligt behov av tillsyn vid måltider. Den tid som har beaktats i det överklagade beslutet får därmed anses tillgodose [REDACTED] behov i denna del.

Med hänsyn till att det inte i utredningen framkommit att [REDACTED] har tillsynsbehov all vaken tid anser förvaltningsrätten att den tid som redan beaktats för hennes grundläggande behov och övriga behov får anses tillförsäkra henne goda levandsvillkor.

Vad avser [REDACTED] ansökan om personlig assistans under tio vardagar de två första veckorna i samband med skolstart finner förvaltningsrätten, i likhet med socialnämnden, att omvårdnadsintaser ombesörjs i anslutning till utbildningen. Personlig assistans kan därför inte beviljas för denna tid.

[REDACTED] har i augusti 2013 ansökt om personlig assistans fr.o.m. den 19 augusti 2013. Förvaltningsrätten konstaterar att den utredning som ligger till grund för det överklagade beslutet ger stöd för att förhållandena vid ansökningstillfället var sådana att [REDACTED] i princip har rätt till personlig assistans från den tiden. Det får därför ankomma på socialnämnden att som första instans utreda i vad mån förutsättningarna för retroaktiv ersättning är uppfyllda och därvid beakta beslutet om

assistansersättning från Försäkringskassan samt att rätt till personlig assistans under skoltid inte är beviljad.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3104/1 C)

Linda Gellerstedt

I avgörandet, som är enhälligt, har förvaltningsrättsfiskalen Linda Gellerstedt samt nämndemännen Eva Carlsson, Christina Edblom och Gabriel Farrysson deltagit. Målet har föredragits av Kerstin Peterson.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.